

MICHAŁ MARCZAK
(1886 – 1945)

**MIEJSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA
im. dr. Michała Marczaka
w Tarnobrzegu**

**MICHAŁ MARCZAK
(1886 – 1945)**

bibliografia podmiotowo – przedmiotowa w wyborze

Tarnobrzeg 2016

**Dział Informacyjno – Bibliograficzny
Miejska Biblioteka Publiczna
im. dr. Michała Marczaka w Tarnobrzegu**

BIBLIOTECZKA REGIONALISTY nr 49

Opracowanie tekstu:
Anna Świderek

Opracowanie graficzne:
Mariola Gadowska

*Zdjęcia zamieszczone w zestawieniu pochodzący ze zbiorów Miejskiej Biblioteki Publicznej
im. dr. Michała Marczaka w Tarnobrzegu*

Wydawca:

**Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Michała Marczaka
ul. Szeroka 13
39 – 400 Tarnobrzeg
tel. (15) 822-47-45
e-mail: biblioteka@mbp.tarnobrzeg.pl
<http://www.mbp.tarnobrzeg.pl>**

I. NOTA BIOGRAFICZNA

Michał Marczak (lub **Michał Marczak-Oborski**) urodził się 20 września 1886 roku w Grywałdzie, w powiecie nowotarskim. Był dziesiątym spośród dwanaściorga dzieci Wojciecha Marczaka i Katarzyny z d. Kowalczyk - Prawda. Ukończył Szkołę Powszechną w Grywałdzie, a w 1900 roku rozpoczął naukę w I Państwowym Gimnazjum w Nowym Sączu. Jeszcze jako uczeń zajął się działalnością regionalną. Podczas wakacji spisywał piosenki pasterskie i obrzędowe z rodzinnej miejscowości oraz opowiadania miejscowych gazdów. Za swe zasługi w tej dziedzinie otrzymał w 1907 roku stanowisko kierownika biblioteki Towarzystwa Oświaty Ludowej w Grywałdzie. 25 maja 1908 roku zdał maturę i zapisał się na Wydział Filozoficzny Uniwersytetu Jagiellońskiego, gdzie miał studiować historię i geografę. Po śmierci ojca jego dalszą naukę miał finansować brat Józef. Niestety, odmówił dalszej pomocy i już czasie pierwszego roku studiów Marczak musiał podjąć pracę zarobkową. Początkowo był guwernerem syna Feliksa Gaszyńskiego, dziedzica Żarek koło Częstochowy. Prowadził tam także tajny kurs dla analfabetów. Do Krakowa przyjeżdżał na zaliczenia i egzaminy. W 1909 roku opublikował w „Gazecie Powszechnej” swój pierwszy artykuł. Były to „*Gadki ludu grywałdzkiego*”. W 1910 roku powrócił na stałe do Krakowa i objął posadę bibliotekarza w Czytelnicy Akademickiej. W uznaniu za wzorowe opracowanie księgozbioru uczelnianej czytelnicy został zatrudniony w Bibliotece XX. Czartoryskich, następnie na krótko w Bibliotece Polskiej Akademii Umiejętności. Po uzyskaniu absolutorium (1913), dzięki wstawiennictwu pracowników Muzeum XX. Czartoryskich, został zatrudniony w czerwcu tego samego roku jako bibliotekarz – archiwista przez hrabiego Zdzisława Tarnowskiego, właściciela Dzikowa koło Tarnobrzega. Został osobistym sekretarzem hrabiego.

Podczas I wojny światowej (1914-1918) Marczak zaangażował się w działalność społeczną. Bardzo aktywnie uczestniczył w akcji zapomogowej, organizowanej przez dziedziców Dzikowa. Nadzorował kuchnię polową i roznosił zapomogi. Od 1 sierpnia do 12 września 1916 roku spisywał swe relacje wojenne, które nazwał „*Diariuszem dzikowskim z czasów wojny europejskiej i światowej*”.

19 października 1918 roku wziął w Krakowie ślub z Marią Oleś, nauczycielką córek hr. Tarnowskich. Urodziło im się dwoje dzieci, córka Halina (1919) i syn Stanisław (1921).

W 1922 roku Michał Marczak został sekretarzem Powiatowego Komitetu Pomocy Jeńcom. Współpracował również z lokalnym czasopismem „*Obywatel*” i, będącym jego kontynuacją, „*Głosem Ziemi Sandomierskiej*”. W latach 1920-1930 był członkiem Rady Gminy w Dzikowie. 1 września 1925 roku rozpoczął dodatkowo pracę nauczyciela historii w Państwowym Gimnazjum im. Hetmana Jana Tarnowskiego w Tarnobrzegu. Założył tam szkolny gabinet numizmatyczny oraz gabinet muzealny. Podczas pracy w szkole opublikował na łamach rocznych sprawozdań dyrekcji gimnazjum dwa opracowania „*Obecny powiat tarnobrzeski w świetle metryk parafialnych z XVII i XVIII wieku*” i „*Pozostałości dawnej kultury ludowej na tle dzisiejszym w powiecie tarnobrzeskim (wg materiałów zebranych przez młodzież gimnazjalną)*”. W 1926 roku zinwentaryzował i zabezpieczył bibliotekę parafialną w Miechocinie. Książki znajdujące się tam pochodziły ze zlikwidowanego klasztoru cysterskiego w Koprzywnicy.

W nocy z 20 na 21 grudnia 1927 roku na zamku dzikowskim wybuchł pożar. W akcji ratowniczej zginęło dziewięć osób. Ocalono około 60% starodruków, wszystkie rękopisy i około 75% nowych książek zaś Michał Marczak stracił cały swój dobytek. W kilku czasopismach opublikował wówczas artykuły poświęcone tej tragedii.

Najważniejsze opracowania regionalne Michała Marczała, w dużej części poświęcone powiatowi tarnobrzeskemu, powstały w latach 1921-1929. Publikował zarówno w pismach miejscowych jak i ogólnokrajowych. W latach 1925-1938 zajmował się badaniami nad etnografią i zwyczajami Podhala. W 1929 roku, na podstawie rozprawy „*Powiat tarnobrzescki pod rządami austriackim*”, otrzymał stopień doktora filozofii na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Po wygaśnięciu umowy na nauczanie w tarnobrzesckim gimnazjum, w 1930 roku Marczak wraz z rodziną opuścił Dzików. Dzięki przyjacielowi Stanisławowi Ćwikowskiemu znalazł posadę nauczyciela w Brześciu n/Bugiem. Został także wizytatorem szkolnym Polesia i kierownikiem oświaty pozaszkolnej w Brześciu. Kierował również tamtejszą Centralną Biblioteką Pedagogiczną. Uporządkował i skatalogował księgozbiór Kazimierza Twardowskiego z Weleśnicy koło Stanisławowa oraz archiwa Stanisława Potockiego z Małuszyna. 27 maja 1933 roku zdał w Krakowie egzaminy kwalifikacyjne na nauczyciela historii szkół średnich i seminariów.

Jesienią 1934 roku Michał Marczak wyjechał do Warszawy. Otrzymał stanowisko radcy ministerialnego, kierownika Pracowni Oświaty dla Dorosłych Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Kierował także Biblioteką Towarzystwa Krajoznawczego. Uczestniczył w redagowaniu „*Słownika Geograficznego*” i rocznika „*Ziemia*”. Przez cały czas utrzymywał ścisłe kontakty z rodziną Tarnowskich. Zgodnie z zawartą wcześniej z hrabią umową, od 1930 do 1939 roku, spędzał w Dzikowie każde lato i wolne od pracy dni. Zajmował się opracowywaniem i porządkowaniem, liczącego ok. 30 tysięcy tomów księgozbioru. Marczała było stworzenie takiego katalogu, który byłby wzorem dla innych bibliotek. Wiosną 1939 roku, wspólnie z Arturem Tarnowskim, opracował strategię ochrony kolekcji dzikowskiej i sposób jej ewakuacji w przypadku wybuchu wojny.

Gdy we wrześniu tego samego roku Niemcy napadły na Polskę, Michał Marczak nie ewakuował się z personelem ministerstwa, lecz pozostał w Warszawie. Zaczął działać w Tajnej Organizacji Nauczycielskiej, jednocześnie pracując oficjalnie jako nauczyciel języka polskiego w szkole powszechnej w Wilanowie. W 1941 roku, po dwuletniej przerwie, przyjechał do Dzikowa i przystąpił do ratowania ksiąg i archiwaliów, które wcześniej ukryte, uległy poważnym uszkodzeniom. Nie było to łatwe, gdyż w zamku znajdował się niemiecki sztab wojskowy i ujawnienie zbiorów groziło natychmiastową konfiskatą kolekcji.

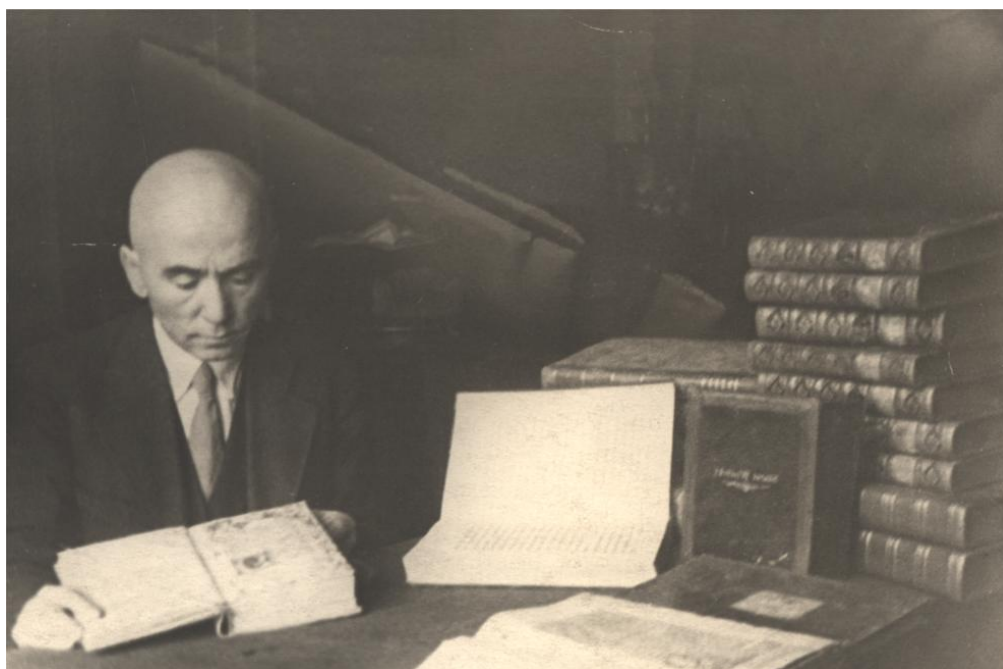
Po raz ostatni Marczak przyjechał do Dzikowa w lipcu 1944 roku. Zastała go tutaj ofensywa Armii Czerwonej oraz wiadomość od żony o wybuchu Powstania Warszawskiego. Wraz z hrabiną Różą Tarnowską zdecydowali wówczas o ponownym wyciągnięciu ukrytych zbiorów. 5 sierpnia w Dzikowie pojawiło się radzieckie wojsko, które zmusiło hrabinę do opuszczenia zamku wraz z rodziną. Siedzibę zajęły różne urzędy. Rosjanie zakazali wstępu do budynku osobom prywatnym. Marczak mógł wejść tylko na strych, gdzie w skrzyniach znajdowała się część zbiorów. Otrzymał także zgodę na zamieszkanie w jednym z pokoi na parterze. Po upaństwowieniu Dzikowa w 1945 roku, na wniosek starosty Leonarda Madeja, Michał Marczak został mianowany kustoszem biblioteki, archiwum i zbiorów muzealnych. Sam zamek miał być siedzibą Muzeum Północnej Części Województwa Rzeszowskiego.

Niestety, sytuacja bibliotekarza nie była łatwa. Sprzeczne zarządzenia ówczesnych władz, działalność szabrowników oraz niszczenie kolekcji przez Rosjan bardzo utrudniały Marczałowi pracę. Mieszkał w opłakanych warunkach, w zimnym i wilgotnym pomieszczeniu. Gromadził w nim nie tylko książki i archiwum, ale również bezcenne pamiątki. Brakowało mu także jedzenia. Gdy wiosną 1945 roku w zamku utworzono Liceum Rolnicze, Marczak przez kilka miesięcy pracował w nim jako nauczyciel historii geografii.

Zmarł nagle 18 listopada 1945 roku. Jego niespodziewana śmierć od początku budziła wątpliwości. Według oficjalnej wersji przyczyną zgonu był wylew krwi do mózgu, jednak nie wszyscy w to uwierzyli, podejrzewając otrucie. Marczaka znaleziono leżącego w skurczonej pozycji, ze śladami zaschniętej piany na ustach. Mimo to jego żona nie zgodziła się na ponowną sekcję zwłok. Został pochowany na tarnobrzeskim cmentarzu parafialnym.

Imieniem Michała Marczaka nazwana jest jedna z tarnobrzeskich ulic, a w dzikowskim zamku umieszczono tablicę poświęconą jego pamięci. Marczak jest także patronem Miejskiej Biblioteki Publicznej w Tarnobrzegu.

W 2014 roku Muzeum Historyczne m. Tarnobrzega oraz Starostwo Powiatowe w Tarnobrzegu ustanowiło Nagrodę im. Michała Marczaka. Jest ona przyznawana za wybitne osiągnięcia w dziedzinie historii i regionalistyki.



Michał Marczak w kancelarii hr. Artura Tarnowskiego
w zamku dzikowskim, 13 grudnia 1944 r.

II. BIBLIOGRAFIA PODMIOTOWA

1. Druki zwarte.

- ✘ Marczak M.: *Biblioteka Tarnowskich w Dzikowie*. Kraków: Nakładem Biblioteki Dzikowskiej, 1921.
- ✘ Marczak M.: *Dzieje pastuszka. Obraz pasterstwa pod Lubaniem przed 40 laty*. Nowy Targ 1938.
- ✘ Marczak M.: *Genealogia Ślepowronów Rybczyńskich z Wielowisi na podstawie archiwum hr. Tarnowskich w Dzikowie oraz metryk parafialnych w Wielowisi i Trześni*. Tarnobrzeg 1922.
- ✘ Marczak M.: *Hetman Jan Tarnowski. Szkic biograficzny*. Tarnobrzeg: 1926.
- ✘ Marczak M., Hammerschlag A., Wiktor J.: *Ilustrowany przewodnik po Pieninach i Szczawnicy*. Kraków 1927.
- ✘ Marczak M.: *List Michała Marczaaka o zagrożeniu i ratowaniu zbiorów dzikowskich w latach 1939-1945*. [Kraków] 1990.
- ✘ Marczak M.: *Memoriał w sprawie potrzeb dla zbiorów w zamku dzikowskim oraz sprawozdanie z obecnego ich stanu i prac w tychże zbiorach za czas od września 1939 do października 1945*. [w:] Wójcik A., *Zamek w Dzikowie*. Tarnobrzeg 2000, s. 160 – 164.
- ✘ Marczak M.: *Obecny powiat tarnobrzescki w świetle metryk parafialnych z XVII i XVIII wieku*. [w:] *Sprawozdanie Dyrekcji Państwowego Gimnazjum im. Hetmana Jana Tarnowskiego w Tarnobrzegu za rok szkolny 1927/1928*. Tarnobrzeg 1928.
- ✘ Marczak M.: *Pozostałości dawnej kultury na tle dzisiejszej w powiecie tarnobrzesckim i okolicy Koprzywnicy*. [w:] *Sprawozdanie Dyrekcji Państwowego Gimnazjum im. Hetmana Jana Tarnowskiego w Tarnobrzegu za rok szkolny 1928/1929*. Tarnobrzeg 1929.
- ✘ Marczak M.: *Przewodnik po Polesiu*. Brześć nad Bugiem 1935.
- ✘ Marczak M.: *Tragedia Dzikowa*. [w:] Wójcik A.: *Zamek w Dzikowie*. Tarnobrzeg 2000, s. 157 – 159.
- ✘ Marczak M.: *Tarnobrzeg. Z dziejów miasta i powiatu*. [Oprac. tekstów A. Janas, A. Wójcik]. Tarnobrzeg: Muzeum Historyczne m. Tarnobrzega, 2000.

- × Marczak M.: *Zabytek dawnego szkolnictwa parafialnego w Miechocinie*. Kraków 1926.
- × Marczak M.: *Zbiory archiwalne Hr. Tarnowskich w Dzikowie*. Warszawa: 1939.

2. *Artykuły i felietony.*

- × *Biblioteka Tarnowskich w Dzikowie*. „Czas” 1921, nr 202, s. 2 – 3; nr 203, s. 2 – 3; nr 204, s. 2 – 3.
- × *Boży obiad*. „Głos Narodu” 1926, nr 62.
- × *Chłopi w walce za Ojczyznę. Krótki rzut oka na minione wieki. Napisał Góral z Grywałdu*. „Strażnica Polski Ludowej” 1913, nr 1.
- × *Choroba i śmierć u górali. Notatki folklorystyczne spod Pienin i Lubania*. „Gazeta Podhalańska” 1927, nr 50, 51.
- × *Czary i czarownice, guślarze i wróżbici u górali*. „Gazeta Podhalańska” 1937, nr 1, 2.
- × *Czego nas uczy historia tego powiatu? Krótki rzut oka na dzieje naszego powiatu tarnobrzeskiego*. „Obywatel” 1922, R. 2: 1 – 9; nr 6 – 1923. nr 11 – 16.
- × *Diabeł góralski*. „Gazeta Podhalańska” 1928, nr 32 – 35.
- × *Dlaczego? Napisał Michał Oborski*. „Głos Ziemi Tarnobrzeskiej” 1923, nr 17.
- × *Dlaczego góry nieurodzajne i płone? (Według opowiadania Tomka Waksmundzkiego starszego)*. „Głos Narodu” 1926, nr 267, 268.
- × *Drukarnie i druki tarnobrzeskie (1900-1925)*. „Materiały Bibliograficzne Przewodnika Bibliograficznego” 1925, nr 3, s. 120 – 121; nr 4, s. 167 - 169.
- × *Drukarnie i druki tarnobrzeskie (1900-1930)*. „Pamiętnik Świętokrzyski” 1930, s. 418 – 422.
- × *Dyaryusz dzikowski (fragmenty)*. „Tarnobrzeskie Zeszyty Historyczne” 2004, nr 24, s. 19 – 46.
- × *Dziad, Cygan i wędrowny (Ze „Wspomnień oraz na podstawie zapisków etnograficznych)*. „Gazeta Podhala” 1937, nr 17 – 24.
- × *Dzieje pastuszka. Obraz pasterstwa pod Lubaniem przed 40 laty*. „Gazeta Podhala” 1938, nr 9 – 23.
- × *Dzisiejsza Białowieża*. „Głos Narodu” 1929, nr 180 – 182.
- × *Flagi Boże. (Urywek ze „Wspomnień”)*. Gazeta Podhala 1937, nr 7 – 10.
- × *Gadki biblijne z pod Lubania. Dlaczego świnia trefna? (Według opowiadania Gabrysia z Tyłki). - O królu Salomonie, co się sam z otchłani wyłowił (Według opowiadania Fabiana Halika z Hołuszowej). – Pietrowa mać (Według opowiadania Marczakowej - Oborskiej Z Grywałdu). – Skąd się wzięli Cyganie (Według opowiadania Jana Kubicza „Na kamieńcu w Krośnicy”)*. „Głos Narodu” 1926, nr 166, 171, 172.
- × *Gadki ludu grywałdzkiego*. „Gazeta Powszechna” 1909, nr 176.

- × *Ginące zabytki przeszłości pod Pieninami.* „Nowa Reforma” - Dodatek tygodniowy 1925, nr 164.
- × *Jeszcze Polska nie zginęła. (Bohaterstwo młodzieży szkolnej w czasie pożaru).* „Hejnał” 1927, nr 1.
- × *Jeszcze Polska nie zginęła. (Bohaterstwo młodzieży szkolnej w czasie pożaru).* „Młodzież Polskiego Czerwonego Krzyża” 1928, nr 49.
- × *Józkowe wesele.* „Gazeta Podhalańska” 1931, nr 23 – 29.
- × *Ku uczczeniu Sienkiewicza.* „Głos Narodu” 1924, nr 257.
- × *Legenda o św. Grzegorzcu papieżu. (Według opowiadania Marcina Krupki).* „Gazeta Podhalańska” 1927, nr 133, 134.
- × *Legenda Pienin. (Według gadki Michała Tyleckiego z Grywałdu).* „Głos Narodu” 1926, nr 132, 136.
- × *Legenda Pienin. Napisał M. Marczak - Oborski.* „Mały Dziennik” – Dodatek świąteczny 1936, nr 149.
- × *Ludowe wierzenia – obrzędy religijne.* „Zagon” 1938, nr 4.
- × *Moda a życie – świetlice a systematyczne dokształcanie.* „Express Poleski” 1932, nr 120.
- × *Na nadchodzącą rocznicę „cyrniawy” i węgierskiej „Rebulacji”. Garść wspomnień naszych dziadów.* „Gazeta Podhalańska” 1926, nr 5 – 7.
- × *Niewykorzystane źródło dochodu na Polesiu.* „Express Poleski” 1931, nr 95.
- × *O opiece nad zabytkami słów parę. Napisał Michał Oborski.* „Głos Narodu” 1927, nr 287.
- × *Ochotnicy dzikowscy. Napisał Mimak.* „Czas” 1920, nr 181, s. 3.
- × *Od powietrza, moru i głodu zachowaj nas Panie! (Wspomnienia paru gaduł góralskich).* „Głos Narodu” 1926, nr 130, 131.
- × *Okres wielkanocny w Tarnobrzesciem.* „Głos Ziemi Tarnobrzesckiej” 1923, nr 6 – 8.
- × *Oświata pozaszkolna a spółdzielczość.* „Polesie” 1931, nr 24.
- × *Pamiętnik (fragment).* „Dzikovia” 2001, nr 14, s. 21 – 23.
- × *Pamiętniki; (fragmenty, cz. 2).* „Dzikovia” 2002, nr 15, s. 23 – 24.
- × *Po rozum do głowy. Powiastka ludowa według opowiadań „Lasowiaków”. Nakreślił M. Grywałdzki.* „Głos Ziemi Tarnobrzesckiej” 1923, nr 16, 17 – 1924, nr 3.
- × *Pobojowisko łopuszańskie. (Urywek ze „Wspomnień”).* „Gazeta Podhala” 1936 nr 12, 13.
- × *Podania ludu pienińskiego.* „Ilustrowany Kuryer Codzienny” – Dodatek literacko - naukowy 1925, 15/VI.
- × *Podlubański ludek i jego dawne praktyk i religijne. (Urywek ze „Wspomnień”).* „Gazeta Podhala” 1937, nr 4 – 6.
- × *Polesie. „Przewodnik po Polsce. Kraina ósma”. Tom I. Warszawa 1935, s. 216 – 265.*
- × *Poprawne pisanie.* „Piast” 1917, nr 17.
- × *Powiat Tarnobrzescki pod rządami austriackimi (1772 – 1863).* „Głos Ziemi Tarnobrzesckiej” 1923, nr 1 – 18. 1924, nr 1 – 13.
- × *Powstanie Kościuszki a ksiądz słowacki. (Przyczynek do stosunków polsko-słowackich).* „Gazeta Podhalańska” 1934, nr 23.
- × *Pożar zamku w Dzikowie.* „Sztafeta” 2001, nr 48, s. 13.

- × *Pożegnanie zasłużonego urzędnika – obywatela. Napisał uczestnik. „Wieniec i Pszczółka”, nr 8.*
- × *Przyczynek do kroniki zasłużonego rodu. „Wiedza i życie” 1934, s. 236 – 238.*
- × *Przyjaciele. (Urywek ze „Wspomnień”). „Gazeta Podhalańska” 1935, nr 22.*
- × *Rada dla p. Jabłońskiego. „Obywatel” 1922, R.: nr 17.*
- × *Sobótka pod Pieninami. „Ilustrowany Kuryer Codzienny”. Dodatek literackonaukowy 1935, 1/VI.*
- × *Spóźniona, ale aktualna rada. „Polesie” 1931, nr 39/40.*
- × *Śmierć góralska. Z notatek folklorysty. „Głos Narodu” 1927, nr 338.*
- × *Św. Kinga o Pieninach. Przeszłość w terażniejszości). „Głos Narodu” 1926, nr 173 – 175.*
- × *Świat nadzmysłowy w polskiej góralszczyźnie: mamuty, topielce i strzygonie. „Gazeta Podhalańska” 1929, nr 29.*
- × *Świat nadzmysłowy w polskiej góralszczyźnie: Boginki. „Gazeta Podhalańska” 1927, nr 35.*
- × *Świat zwierzęcy w wierzeniach ludowych. (Z notatek folklorysty u stóp Pienin). „Życie” 1928, nr 18.*
- × *Święto Matki Boskiej Zielnej w Szczawnicy. „Ilustrowany Kuryer Codzienny”. Dodatek literackonaukowy 1925, 16/VIII.*
- × *Tragedia Dzikowa. „Czas” 1927, nr 352.*
- × *Tragedia Dzikowa. „Głos Narodu” 1927, nr 352.*
- × *Tragedia Dzikowa. „Słowo” 1927, nr 297.*
- × *Tragedia zamku dzikowskiego. „Dziennik Poznański” 1928 nr 3, s. 8, nr 4, s. 8, nr 5, s. 8.*
- × *Turcy w Radomyślu nad Sanem. „Pamiętnik Świętokrzyski” 1930, s. 342 – 344.*
- × *W rocznicę grunwaldzką. „Obywatel” 1922, nr 11, 12.*
- × *W sprawie muzeum w Nowym Targu. „Gazeta Podhalańska” 1930, nr 39.*
- × *Wiara w życie pozagrobowe u nas w górach. „Gazeta Podhalańska” 1927, nr 45, 46.*
- × *Wierzenia w gusła i zabobony w związku z obrzędami religijnymi. „Głos Narodu” 1929, nr 204, 205.*
- × *Wilia w Tarnobrzescim. „Obywatel” 1922, nr 7, 9, 11.*
- × *Wspomnienia (fragmenty). „Dzikovia” 2007, nr 29, s. 15 – 19.*
- × *Z czasów Pana Starosty w Czorsztynie. „Gazeta Podhalańska” 1926, nr 3, 4.*
- × *Z dawnej literatury austriackiej o odsieczy wiedeńskiej. „Ilustrowany Kuryer Codzienny” – Dodatek literackonaukowy 1933, nr 37.*
- × *Z dziejów miasta i powiatu. „Siarka” 2000, nr 37, s.5.*
- × *Z literatury ludowej. „Lepiej być dobrym chłopem, jak byle jakim chłopem”. (Według opowiadania Jaśka Marczaka – Sularza). „Gazeta Podhalańska” 1927, nr 8, 9.*
- × *Zabytek dawnego szkolnictwa parafialnego w Miechocinie. „Głos Narodu” 1926, nr 213 – 215.*

- × *Zbiory archiwalne Tarnowskich w Dzikowie*. „Archeion” T. 16: 1938/1939, s. 21 – 38.
- × *Zbójnik beskidzki*. „Gazeta Podhalańska” 1925, nr 49, 50.
- × *Zbójnik beskidzki*.,„Ilustrowany Kuryer Codzienny” –Dodatek literackonaukowy 1929, nr 170.
- × *Ze spostrzeżeń nad Poleszukami*. „Ziemia” 1935, s. 133- 136.
- × *Zniszczenie dzikowskiego zamku. Opis naocznego świadka*. „Czas” 1928, nr 2, s. 1 - 2.
- × *Żywoty osławionych ludzi według wzorów Plutarcha*. Napisał Nietutejszy. „Obywatel” 1922, nr 14.

3. Przedmowy do obcych prac. Wspomnienia pośmiertne. Recenzje.

- × Czekowski F.: *Zarys ogólnej rachunkowości państwowej*. „Gazeta Podhala” 1938, nr 12.
- × Czekowski F.: *Zarys ogólnej rachunkowości państwowej*. Lwów 1938. „Zagon” 1938, nr 3.
- × Obodowski M.: *Dola poleskiego pastuszka*. „Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szk. Poleskiego” – 1932, nr 4. (od Redakcji Mi. Mak. str. 190).
- × Sobczak E.: *Krótki rys monograficzny osady Czernauczycze*. Brześć n/B – 1932. Dodatek do nr 2 „Dziennika Urzędowego Kuratorium Szk. Poleskiego”. (Słowo wstępne, str. 3 – 5).
- × *Śp. Ferdynand Kuraś. Podzownne poecie*. „Głos Narodu” 1930, nr 31, 32.
- × *Śp. Andrzej Oleś*. „Gazeta Podhalańska” 1929, nr 5.
- × *Śp. Andrzej Oleś*. Tarnobrzeg 1929.

4. Materiały nieopublikowane za życia autora. Rękopisy.

- × Marczak M.: *Materiały do dziejów powiatu tarnobrzeskiego – Kościoły parafialne i klasztory*, (księga wraz ze zdjęciami), rkps, Dzików, 1922-1924, ss. 325.
- × Marczak M. : *Pamiętniki* (6 zeszytów rękopisów znajdujących się w zbiorach MBP w Tarnobrzegu).
- × Marczak M.: *Sandomierszczyzna*, rkps, czerwiec 1945, ss. 48.
- × Marczak M.: *Słownik gwarowy Górali Pienińskich z okolic Grywałdu i Czorsztyna*, rkps, ss. 230.
- × Marczak M.: *Wakacje w Zakopanem 1927*, rkps, Dzików 1927, ss. 73.
- × Marczak M.: *Wycieczka do Szczawnicy i Pienin w lecie 1924. Wspomnienia i wrażenia bezpośrednio spisane dla Halusi i Stasia*, rkps, Dzików 1924, ss. 140.
- × Marczak M.: *Zwyczaj i obrzędy ludu okolic Tarnobrzega*, rkps, brak daty (po 1927), ss. 6.
- × Marczak M.: *Zwyczaj i obrzędy w ciągu roku*, rkps, brak daty (po 1927), ss. 4.

III. BIBLIOGRAFIA PRZEDMIOTOWA

1. KSIĄŻKI.

- * Baran Adam F.: *Bibliotekarz z Dzikowa: dr Michał Marczak (1886-1945)*. Sandomierz: Wydawnictwo Diecezjalne, 1996.
- * Baran Adam F.: *Bibliotekarz z Dzikowa. Dr Michał Marczak (1886-1945)*. [w:] *Szkice z dziejów miasta i jego obywateli*. Tarnobrzeg 2012, s. 75 – 88.
- * *Dr Michał Marczak (1886-1945): bibliotekarz, historyk, pedagog, etnograf. Bibliografia podmiotowo – przedmiotowa*. Tarnobrzeg: Miejska Biblioteka Publiczna, 2006.
- * *Ex collectione Dzikoviana. Zbiory hrabiów Tarnowskich z Dzikowa*. Warszawa: Biblioteka Narodowa, 2008, s. XI – XVII.
- * Kotula Franciszek: *Marczak – Oborski Michał*. [w:] *Słownik pracowników Książki polskiej*. Warszawa-Łódź 1972, s. 567 – 568.
- * Lis Małgorzata: *Z Grywałdu Na Uniwersytet Jagielloński. Życie i działalność kulturalno – oświatowa Michała Marcza (1886 - 1945)*. Tarnobrzeg: Tarnobrzесьkie Towarzystwo Historyczne 2011.
- * *Marczak Michał – vulgo Oborski (1886 - 1945)*. [w:] Zych T. *Tarnobrzесьki Słownik Biograficzny. T. 1*. Tarnobrzeg 1998, s. 65 – 66.
- * *Marczakowie*. [w:] Zych T. *Tarnobrzесьkie rody*. Tarnobrzeg 2012, s. 117 – 122.
- * Opalek Mieczysław: *Ze wspomnień bibliofila*. Wrocław : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1960.
- * Jaskólska M., Myjak J.: *Pisarze związani z województwem tarnobrzесьkim: Informator biograficzny. Cz. 1*. Tarnobrzeg: Wojewódzka Biblioteka Publiczna 1991.
- * Słomka Jan: *Pamiętniki Włościanina: od pańszczyzny do dni dzisiejszych. Wydanie jubileuszowe*. Tarnobrzeg; Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Michała Marcza, 2012, s. 251, 295 – 296.
- * Zych Tadeusz: *Dzików księga gości*. Tarnobrzeg: Tadeusz Zych, 1999.

(wpisy Michała Marcza):

<i>6 października 1918</i>	- s. 41
<i>Październik 1929</i>	- s. 77
<i>5-6 sierpnia 1931</i>	- s. 87
<i>2 sierpnia 1932</i>	- s. 88
<i>1 sierpnia 1933</i>	- s. 90
<i>23-30 kwietnia 1935</i>	- s. 93
<i>3 stycznia 1937</i>	- s. 96
<i>1 stycznia 1938</i>	- s. 108
<i>31 lipca 1938</i>	- s. 108
<i>4 stycznia 1939</i>	- s. 111
<i>31 lipca 1939</i>	- s. 112
<i>10 sierpnia 1941</i>	- s. 116
<i>2 września 1942</i>	- s. 117-118
<i>28 sierpnia 1942</i>	- s. 119

2. ARTYKUŁY.

- * Balara M.: *Dr Michał Marczak*. „Gość Podhala” R. 3, nr 23, s. 4 - 5.
- * Baran A. F.: *Archiwista, bibliotekarz, pedagog – dr Michał Marczak (1886-1945)*. „Afisz” 1996, nr 7, s. 14 – 16.
- * Baran A. F.: *Dr Michał Marczak. Kustosz archiwum i bibliotekarz Tarnowskich w Dzikowie (w 50 – tą rocznicę śmierci)*. „Tarnobrzeskie Zeszyty Historyczne” 1995, nr 11, s. 69 – 77.
- * Baran A. F.: *Bibliotekarz z Dzikowa dr Michał Marczak (1886 - 1945)*. „Zeszyty Sandomierskie” 1996, nr 4, s. 45.
- * Barycz H.: *Michał Marczak (1886-1945)*. „Kwartalnik Historyczny” 1946, R. 53, z. 3 – 4
- * Hordyński Z.: *Z ruchu bibliotekarskiego – śp. Michał Marczak*. „Przegląd Biblioteczny 1947, z. 3 – 4.
- * Janas A.: *Michał Marczak dziejopis Tarnobrzega*. „Dzikovia” 2000, nr 10, s. 8 – 9.
- * Kozioł D.: *Pamięci kustosza dzikowskich zbiorów*. „Siarka” 1995, nr 49, s. 3.
- * Lis M.: *Życie pisane książką – wspomnienie o Michale Marczaku, bibliotekarzu z Dzikowa (1886 -1945)*. „Tarnobrzeskie Zeszyty Historyczne” 2012, nr 37, s. 18 – 30; Fot.
- * Skalska J.: *Dzikowski kustosz*. „Tygodnik Nadwiślański” 1996, nr 15, s. 8.
- * Sokół J.: *List – „Kustosz dzikowski”*. „Tygodnik Nadwiślański” 1996, nr 18, s. 9.
- * Stępak S. : *Dyaryusz dzikowski*. „Afisz” 2000, nr 5 (34), s. 4.
- * Stępak S.: *„Dyaryusz dzikowski” i jego autor*. „Tarnobrzeskie Zeszyty Historyczne” 2004, nr 24, s. 14 – 18.
- * Szlęzak J.: *Kustosz z zamku*. „Echo Dnia” 1996, nr 2, s. 7.
- * Świder Z.: *Michał Marczak – badacz regionalnych zbiorów*. „Nowiny” 1978, nr 132, s. 5.
- * Świder Z. : *Pasja życia*. „Tygodnik Nadwiślański” 1986, nr 47, s. 10 – 11.
- * Tarnowski Artur: *Losy zbiorów dzikowskich w latach II wojny*. „Tarnobrzeskie Zeszyty Historyczne” 1995, nr 11, s. 51 – 52.
- * Woynarowska M.: *Od pastuszka do doktora*. „Gość Niedzielny” 2014, dod. „Gość Sandomierski, s. IV – V; Fot.
- * Woynarowska M.: *Tajemnicza śmierć*. „Gość Niedzielny”, dod. „Gość Sandomierski”,
<http://sandomierz.gosc.pl/doc/2841399.Tajemnicza-smierc/3>,
[dostęp 12.04.2016].
- * Wójcik-Łużycki A.: *Niezwykła dynastia*. „Dzikovia” 2010, nr 43, s. 10 – 11; Fot.
- * Wyrostek L.: *Zapomniany gawędziarz podhalański*. „Gazeta Podhalańska” 1947, nr 8.
- * Zych T. : *Ludzie tarnobrzeskiej książki. Michał Marczak – vulgo Oborski (1886-1945)*. „Tarnobrzeskie Zeszyty Historyczne” 2012, nr 37, s. 53 – 55.
- * Zych T.: *Tarnobrzeskie rody. Marczakowie*. „Tygodnik Nadwiślański” 2012, nr 4, s. 13; Fot.

3. NAGRODA im. MICHAŁA MARCZAKA.

Muzeum Historyczne m. Tarnobrzega oraz Starostwo Powiatowe w Tarnobrzegu w 2014 roku ustanowiły Nagrodę im. Michała Marcza. Wyróżnienie przyznawane jest za wybitne osiągnięcia w dziedzinie historii lokalnej oraz regionalistyki. Patron nagrody, związany z Tarnobrzegiem, a zwłaszcza z Dzikowem, był jednym z największych regionalistów okresu międzywojennego.

Laureatem I edycji tej Nagrody został Waldemar Prarat, historyk z Wrzaw, który od wielu lat bada historię regionu. Uroczystość wręczenia nagrody miała miejsce dnia 9 listopada 2014 r. w Zamku Dzikowskim w trakcie trwania sesji popularno – naukowej zorganizowanej w 280. rocznicę zawiązania Konfederacji Dzikowskiej.



Nagrodę imienia Michała Marcza w 2015 roku otrzymała Dorota Koziół – poetka, malarka, dziennikarka, pisarka, autorka cyklu reportaży i wywiadów z mieszkańcami regionu tarnobrzeskiego. Współpracowała m.in. z gazetą zakładową „Siarka”, „Tygodnikiem Nadwiślańskim”, „Tarnobrzeskimi Zeszytami Historycznymi”. Jest także kawalerem najwyższego odznaczenia miasta Tarnobrzega - *Sigillum Civis Virtuti*. Nagrodę wręczono 28 listopada 2015 roku w Zamku Dzikowskim.



Biblioteka Tarnowskich w Dzikowie



Pracownia poświęcona pamięci Michała Marczaka
na zamku w Dzikowie

WYKAZ SKRÓTÓW

Cz	- część
dod. -	- dodatek
dr-	- doktor
Fot.-	- fotografia
hr.-	- hrabia, hrabiów
http-	- (ang. <i>Hypertext Transfer Protocol</i>)- hipertekstowy protokół transmisji
im.	- imienia
MBP	- Miejska Biblioteka Publiczna
n/B	- nad Bugiem
n/Bugiem	- nad Bugiem
nr	- numer
R.	- rocznik
rkps.	- rękopis
s.	- strona
str.	- strona
ss.	- stron
Szk.	- Szkolnictwa
śp.	- świętej pamięci
T.	- tom
tel.	- telefon
XX. Czartoryskich	- (Xiąząt) Książąt Czartoryskich
ul.	- ulica
www	- (ang. <i>World Web Wide</i>)- ogólnoswiatowa sieć
z d.	- z domu

SPIS TREŚCI

- I Nota biograficzna
- II Bibliografia podmiotowa
 - 1. Druki zwarte.
 - 2. Artykuły i felietony.
 - 3. Przedmowy do obcych prac. Wspomnienia pośmiertne. Recenzje.
 - 4. Materiały nieopublikowane za życia autora. Rękopisy.
- III Bibliografia przedmiotowa
 - 1. Książki.
 - 2. Artykuły.
 - 3. Nagroda im. Michała Marczaka.
- IV Wykaz skrótów

